

בארץ, מתוך תקווה שאולי ימצא הוא את הקשר ויביא את הדברים לידיעת המוסדות המוסמכים. לא רציתי להעביר את המכתב בדואר ועל כן פניתי לצירות וביקשתי להעביר את המכתב אצלה. אך הציר עצמו אמר לי, בגסות: "אנחנו לא פותחים משרד דואר!" הודעתי לו שאשלח את המכתב בדואר — וכך עשיתי.

ידעתי שאם אסע לישראל בדרכי העיראק, לא אוכל לעולם לחזור לבגדאד, ובצורה זו הייתי מנתק את עצמי מן התנועה. כשקיבלתי את תשובת המרכז בעיראק, שצויה עלי לחפש את הקשר בישראל, התקשרתי עם אחד האישים של הסוכנות היהודית ששהה במקרה במקום. דיברתי איתו כעשר דקות. הוא תפס את חשיבות העניין והפנה אותי לקונסול ה"ישראלי באותה מדינה.

דרכון ללא חותמות

ביקשתי מן הקונסול שיאפשר לי להגיע לישראל מבלי להחתים את הפספורט הע"י ראקי. הוא יעץ לי לנסות לשכנע קצין מסויים במשרת הגבולות באותה ארץ, שיתחר על חותמת היציאה בדרכון. פניתי לקצין זה, סיפרתי לו שאחותי גוססת בישראל וכי אני מוכרח לבקר אותה כדי להקל על רגעה האחרונים. הקצין שוכנע והטביע את החותמת על נייר נפרד. הבטחתי להחזיר לו את הנייר מיד עם שובי.

ססתי לישראל. בלוד הצגתי את הנייר עם החותמת התורכית, וביקשתי גם את משרת שדה התעופה להטביע את החותמת שלהם על נייר זה, ולא על הדרכון. כך הצלחתי להיכנס לישראל מבלי להשאיר כל סימן על דרכוני העיראקי.

לפני טיסתי הציע בכמן לעזור לי על-ידי כמה המלצות. הוא נתן לי מכתב לגדעון רפאל (כיום ציר ישראל בבריסל, ולשעבר ממונה על עניני המזרח התיכון במשרד החוץ). מיהרתי אל רפאל, שישב בקריה בתל-אביב, למחרת בואי ארצה. סיפרתי גם לו את כל הפרשה, בנוכחות מר משה ששון, בנו של מי שהיה ציר ישראל באנקרה, המכהן כיום כשגריר ישראל ברומא.

נפגשתי עם משה ששון כארבע פעמים. התרשמתי מגישתו החיובית, אך לא היה לי הרושם שהעניין זו. בינתיים קיבלתי — באמצעות כתובת-הקשר בארץ הנייראלי — מכתבים נוספים מן המרכז בבגדאד. ראשי המחלקת ביקשו שאחזור לעיר הנייראלי כדי למסור דו"ח על התקדמות העניין. בעזרת משרד החוץ קיבלתי היתר יציאה, ואני עצמי הצלחתי להשיג ויזה חדשה של הארץ הנייראלי, כל זה בלי להשאיר סימן כל שהוא על הדרכון העיראקי שלי.

כך, אחרי שנות של שלושה חדשים בישראל, הגעתי חזרה לארץ הנייראלי. בלבי הייתה ההחלטה נחושה שלא ארפה מן העניין עד אשר אמלא את שליחותי — להביא את נציגי ישראל ואת ראשי המחלקת למגע הרוק וישייר ביניהם. פניתי לאדם ששימש כמקשר מטעם המחלקת בארץ הנייראלי, וזה מסר לי עוד שני מכתבים שהגיעו עבורי בינתיים מבגדאד. מתוכם הבנתי כי למרות הדו"ח של אברשוקרי על תוצאות פגישתו עם הציר הישראלי לא נפלו קייס, אומגאן וחבריהם ברוחם, אלא המשיכו בפעולתם בעיראק במלוא המרץ, הרחיבו את התנועה והכינו את מכשיריה לפעולה.

קראתי את המכתבים ואמרתי לעצמי: "במצב זה אסור לי לחזור לבגדאד ולהודיע שנכשלת. עלי לנסות שוב." בהודעות הביניים שלי, ששלחתי בחודשים אלה לעיראק, שמרתי על נימה אופטימית, סיפרתי שפתחתי בקשרים חשובים ושהענינים מתקדמים. פניתי שוב לככמן. מצאתי שהוא איש שעמו יכול אני לדבר באופן חופשי. כעבור שבועיים חזר לישראל, אבל לפני כן נתן לי את כתובתו הפרטית של איש אשר, לדבריו, יש לו השפעה רבה על ממשלת ישראל בעניינים מסוג זה. נקרא לו כאן בשם אלוני.

רפאל

"באלוהים, יתלונן!"

אדוני קיבל אותי יפה, נכנס מיד לעובי הקורה של העניין ונפגש עמי כעשר פעמים במשך שלושה חודשים. הוא שמע ושמע, הקשיב קשב רב לתוכן המכתבים ממרכז המחלקת, אותם קראתי באוזניו בערבית, ואמר לי: "שמע, אני מעריך את מעשיך. גם אני הייתי פעם איש מחתרת."

אולם הרגשתי שגם אלוני אינו יכול לעזור. החלטתי לחזור לעיראק. תשבותי שחובתי המוסרית היא לגלות את ה"אמת" להנהגת המחלקת. אלוני הפציר בי שלא לעשות זאת. "האללה ישנקך (באלוהים, יתלונן)!" קרא. השבתי לו שאיני מאמין שחברי התנועה ישבו ב"חיבוקידיים" אם ידגו אותי לתליה — ואם אין דרך אחרת, טוב לי למות בעד הרעיון מאשר להוליך את חברי שולל.

בחזורי מפגישה זו, מצאתי אצל איש הקשר מכתב נוסף מבגדאד. "כל שעה שעוברת היא אסון", כתבו. "סע לישראל ודגא שיבואו מיד לפגישה!" קראתי את האגרת וחזרתי לאלוני. הבנתי שאסור לי לחזור לבגדאד במצב זה. אם אחזור, מבלי לעשות עוד מאמץ נואש לבצוע המוטל עלי, איך אסתכל בעיני החברים בעיראק הסומכים עלי?

"אני מוכרח לנסוע לישראל", אמרתי לו. "אני שמח", השיב.

בשדה התעופה פגשתי שוב את הקצין שקידם את פני במלה "נו?" אמרתי לו שבינתיים הפכתי לסוחר, ועלי לחזור לישראל כדי לסדר את החשבונות. הרגעתי אותו: "כל זמן שהקונסול שלך בישראל נתן לי ויזות על נייר לבן, רשאי לנהוג כך גם אתה." הוא הסכים והוסיף חותמת לניר הלבן.

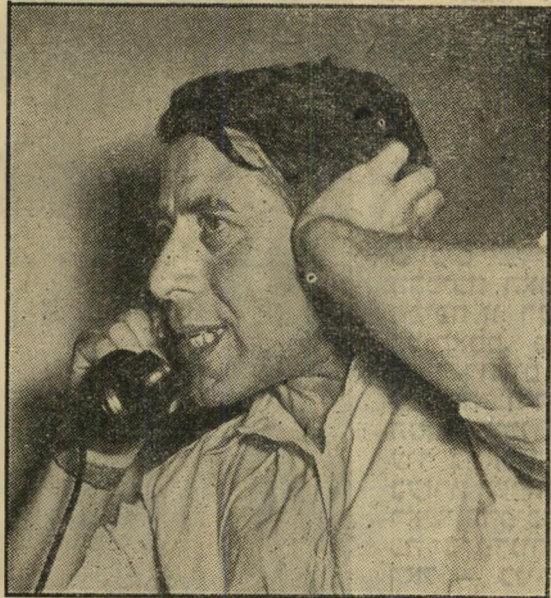
חזרתי לששון בקריה. הראיתי לו את המכתבים האחרונים מן המרכז. "אתה עקשן מאוד!" אמר לי בלי התלהבות. "למה לך כל הטרחה הזאת?" שאל אותי פקיד אחר. "שב כאן כמו שאר עולי עיראק, תמצא אצלנו את לחמך...". עניתי: "לא הורתי כדי לקבל כאן משרה. באתי להתמסר לרעיון." איני רוצה להוכיח כאן באיזה תנאים של מחסור ועוני הייתי בארץ הנייראלי, אחרי שכבר הוצאתי אלפי לירות מכיסי הפרטי.

הייתי מיואש. ברור היה לי כי כל הדלתות סגורות, וכי שליחותי עלתה בתוהו. אולם קול פנימי אמר לי שאסור להרפות, לפני שאנסה את כל אשר ניתן לעשות — אם לא בעזרת פקיד הממשלה, או עם גופים ציבוריים אחרים. מחשבה אחת ניקרה בראשי: עלי להגיע אל ראש הממשלה עצמו.

אחרי הכל, אמרתי לעצמי, זהו ענין מדיני כל כך חשוב, כמעט יחיד במינו בהיסטוריה היהודית, שאולי באמת אין פקידים יותר נמוכים מסוגלים להבין אותו. אבל ראש הממשלה יבין את חשיבותו הגורלית והעליונה מה לעשות.

היהרתי מי יכול לעזור עתה. העברתי במוחי את כל האנשים שאני מכיר בישראל, בזה אחר זה. ישבתי בתצד ועישנתי עשרות סיגריות ברציפות. לפתע הרמתי את מבטי וראיתי אדם מוכר לי עובר ברחוב. היה זה איש שהכרתי בימי שהותי בארץ-ישראל בתקופת מלחמת העולם השנייה. באותם הימים גר בשכונתי, ומשך את תשומת-לבי. השכנים לחשו אז שהוא איש חשוב במחתרת.

קראתי לו.

אורן

כעבור שבוע בערך, כאשר חזרתי וביקרתי שוב בקונסוליה, ניגש אלי אדם זר ושאל אותי: "אתה ציון בן-אפרים?" שאלתיו מיהו ומה הוא יודע עלי. הוא זיהה עצמו כמדריך אורן והודיע שבא מישראל אחרי שקרא את אחד ממכתבי, בהם תארתי את הפרשה. (בינתיים כבר הכיר העולם את שמו של מרדכי אורן, אסיר פראג, אך אז היה זה בשבילי שם חדש ובלתי-מוכר לגמרי.)

אורן משך אותי הצידה. ישבנו באחד מחדרי הקונסוליה ודיברנו עברית. הוא ניסה לברר מי האנשים העומדים בראש המחלקת, אך לא נקבתי בשמות. הסתפקתי בתיאור כללי יותר. הוא שאלני אם יש לנו קשרים בצמרת הצבא. הזכרתי שם אחד של קצין גבוה, אלוף-משנה במטכ"ל העיראקי, הנמנה עם מנהיגי המחלקת. לבסוף, אחרי כשעה, ביקש אותי לכתוב לו דו"ח מפורט. הבטחתי לו זאת. לפי יחס עובדי הקונסוליה אליו הבנתי שהוא איש חשוב מאד. אך לא ידעתי בשם מי הוא הופיע.

בשעה שקבעתי עם אורן, ניגשתי שוב לקונסוליה, כאשר ביני חוברת נאה, שקניתי בשוק ושמיילתי אותה כולה בתיאור מפורט של הפרשה, שחזרתי עליו בפרק הראשון של כתבה זו. אולם אורן לא נכח בבית. במקומו נכחו אדם בשם ג'וש פלמון ממשרד החוץ הירושלמי, אדם בשם בכמן (כיום ביה"ח) ומזכירו של הציר. הם שאלוני בתמימות למעשה. גיליתי להם שבאתי למסור דו"ח למר אורן. הם כאילו תמחו. המזכיר לקח מדי את החוברת ושאל: "מה פתאום אורן? אתה יודע מי זה אורן?" המזכיר ניסה לשלל אותי לנתק את המגע עם איש זה, והזמין אותי לספר בהזדמנות זו את פרטי הפרשה לאדונים הנוכחים.

"מה אתה רוצה מעיראק?" שאל ג'וש. "אולי אתה יודע משהו על ארץ קרובה לנו יותר, למשל ירדן?"

"אתה רוצה גרביים", השבתי לו, "ואני מציע לך מכוונה להלבשת כל גופן! על-ידי תנועה זו השיג לא רק את ירדן, אלא את כל ארצות ערב!" כי המח"תרת לא התכוונה להג"ביל את עצמה לעיראק, אלא ביקשה להתפשט בעולם הערבי כולו.

בסוף השיחה לקח ג'וש פלמון את החוברת והבטיח להעבירה למוסדות המוסמכים ב"ישראל. כשיצאתי ל"חובה, בו ירד גשם, נל"י וזה אלי בכמן. הוא נתן לי את כתובתו והזמין אותי אליו הביתה. שם הציע לי לנצל את קשרי כדי למכור ליהודים עיראקיים לירות ישראל ליות, הרשומות בבנקים ישראלים על שם סוחרים מאותה ארץ ניט-ראליה. עניתי לו באדי-בות: "תסלח לי, אדוני, אולם לא לשם כך קרבלתי עלי שליחות זו." החלטתי לנסוע ליש"ר אל התרשמתי כי נציג ישראל באותה ארץ גיטראלית עוינים לעוני וחשבתי לתומי שאולי

פלמון

זו גישתו הפרטית של מישור. האמנתי בלב שלם שאם אך אצליח להגיע בעצמי אל האישים הקובעים בממשלת ישראל, ייעלמו כל המכשולים, והעניין ייכנס למסלול.

(אני רוצה להזכיר כאן כי כל הנסיעות, ואף שהותי באותה ארץ, שולמו על-ידי מתוך כיסי הפרטי. לא קיבלתי פרוטה מאיש. ליתיה אפילו כסום מסויים מידי יודי שנשאר בעיראק, ושהגר בינתיים לפרס. אני עדיין חייב לו 300 לירות שטרלינג. בשיחתו עם